

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

Slogom rastu male stvari, a sloga sve pokvari. Nar. Pos.

Izlas svakog četvrtka na cilem arku.
Dopisi se sverraćuju ako se i notičakju.
Nebiljogovani listovi se neprimaju. Prodplata e postarizam stoji 5 for., za seljake 3 for. na godinu. Razmjerno for. 2 1/2; i za pol godino. Izvan carevine više postarina.
Na malo jedan broj 6 novč.
Uredništvo i administracija nalaz se u Via Farneto br. 14.

Nepodpisani se dopisi ne tiskaju. Zpistolana sel pisma tiskaju po 5 urek. svaki redak. Ogiasi od 8 redakub stoje 60 no., za svaki redak više 5 no., ili u slučaju opetovanja za pogodbe sa upravom: Novci sa ilija postarskom napuštaiocm (asregno postale) na administraciju Naše Sloga. Ime, prezime i naz. čliću poštu valja točno označiti.
Komu hat nedođu na vrijeme, oeka to javi odpravačitru u otrovanu plam, za koje se na plaća postarino, ako se izvana napliše: "Reklamacija".

Govor delegata Vj. Spinčića

U razpravi proračuna vojne mornarice u sjednici austrijske delegacije dne 19. oktobra 1892. u Budimpešti.

Visoka delegacijo!

Neugodan je slučaj; što dolazim do riječi u jednoj i istoj sjednici kod dvaju predmeta, a to tim neugodniji; što jedva drugi, odnosno treći put javno njemački govorim. Ali nekakvi, ja valja da vršim svoju dužnost.

Osobita čuštva napunjavu me svaki put kad u Pulu dodjem. Tu vidim sve naokolo tvrđava, obale, torpeda, i luci oklopnjaca, torpeda i svakojakih drugih ladja, na obali i na malih otočićih svakojake radionice; i to sve može me samo radošću napuniti, jer je dobro, jer je nužno osigurati se proti svim mogućim događajem.

Skoro pak obuhvati me neka tmurnost. Spomenem se stanovitih požuda sa dviju strana za našim zemljami, kojih se prekjučer dotaknuh; mislim na postupak naših oblasti uzduž ciele obale monarhije, od Avste kroz Trst, ciele Istru, Rieku do Spuza, i dolazim do žalostnoga zaključka, da se, hoćeš nehoće, zgrade tvrđava i forti, koji bi mogli biti u stanovitih slučajevih i događajih jači, nego li oni, koji se u Pulu nalaze.

Prerazim k samomu predmetu.

Ukupni troškovi, redoviti i izvanredni, c. i kr. vojne mornarice za godinu 1893. iznose skoro 12 milijuna forinti, što nije podnipošto mnogo, ako ih se prisepodobu sa onim drugim europskih velevisati; i ja ču za nje glasoviti prem sa ubilježen kao proti govornik. Ali učiniti će opazaka, i to kažem unapried, t a kodjer u narodnom pogledu, jer mi je ovaj uz dinastije i monarhiju uvijek i svuda pred očima.

Plaće skoro 600 častnika iznašaju preko 700.000 for. Koliko te svote otpada na vlastite sinove primorskih zemalja, nisam mogao razasnati iz danih nam predloga; da pak nisu odnosna mjesta lahko pristupna svim, može se suditi iz izkaza pitomaca mornarske akademije na Rieci: skoro tri četvrtine njih su sinovi pripadnika c. i kr. vojnoj mornarici, c. i kr. vojsci i civilnim državnim činovnikom, a jedna četvrtina sinovi zasebnika. Iz „Istre-Primoraca“ ima jih doista 26, ali ti spadaju po svoji prilici većinom spomenuti trim četvrtinama.

Niti k drugim plaćam nije njim lahko doći, jer škole u zemljah na obali nisu razvijene za tehničku naobraba, ili u obće neobstoje, i jer kako će mi se reći, neznadu dovoljno njemački.

Kako su mornari zajedno sa podčastnicim razdieljeni po zemljah, vidi se iz jednoga izkaza za prezentnu službu mjeseca maja 1891.

Od 7131 muža otpada ih na zemlje na obali preko 5000, više od 2/3, dočim ih otpada na sve druge kruvotine niti 1/2. Među svimi 7131 mornara ima 1543 podčastnika. Takovih ima iz zemalja na obali 651, što čini po prilici, kako sam ja proračunao, okruglo uzeto 2/3 proti 1/3 drugih kruvotina. Dakle i to podčastničkih služba dolazi manje sinova primorskih nego li drugih zemalje. Iz drugih zemalja, sjevernijih, nalazimo p o l o v i c a mornara kao podčastnike; iz Hrvatske i Slavonije 1/3, iz Goričke, Trsta Istre 1/8, iz Dalmacije 1/13.

Držim, da bi se sinove Primoraca imalo bar toliko u obzir uzeti, koliko sinove ostalih kruvotina, koji kod podčastničkih služba, toli kod plaćnika. To se dakako ne može na jednom dogoditi, ali se može, uz dobru volju, u to uputiti.

I tu nek zadobije valjanost jednako pravu za sve, i to koli obzirom na zemlje, toli obzirom na narode i jezike. I tu nek budu i Hrvati i Slovenci, koji sačinjavaju stalno preko 1/2 mornara, uzeti u obzir kako ih ide.

Kako ih se u obće, zajedno s ostalim Slavim, u obzir uzimlje, za to nisam mogao naći podataka. Ipak neki zaključci mogu se učiniti iz triju izkaza sadržanih u izvještaju proračunskoga odbora, za koje sam mu jako zahvalan; najme učenika mornaričke niže realke,

mornaričke pučke muške i mornaričke pučke ženske škole u Puli. Na prvij je 8 učenika slavenske narodnosti, među 82; na drugoj 18 između 430, na trećoj 16 između 396. Dobro znam, da ti svi nisu djeca pripadnika c. i kr. vojnoj mornarici i c. i kr. arsenalu; ali iz navedenih brojeva učenika slavenske (svih Slavena) narodnosti, moglo bi se učiniti zaključaka odnosno na broj pripadnika c. i kr. vojne mornarice i c. i kr. arsenalu slavenske narodnosti.

Po onom, što sam mogao nedavno, pred mojim polazkom ovamo, viditi i saznaniti, ne rabi se u obće pismeno njihova jezika. Svi pripisi oblasti, pribijeni koje juda, su njemački i talijanski: „Kundmachung“ — „Avis“ — „Rundschreiben“ — „Circularé“ — „Ver-schriften“ — „Prescription“ itd. odnosno na bolničku blagujnu, na kontrolno svjetanje itd. Da, u odjelu za stolare, vidio sam na jednoj škaski osam pripisa oblasti, kojih jedan n bijaše samo njemački, a sedam samo talijanski napisano.

Kako mora to djelovati, valedjelenja gospoda, na mornari i na radnike! Sta si mornariju ljudi misliti! Ne izgleda li kao da bi se bilo u njemačko-talijanskom, ili čak u talijanskom arsenalu! Ugladna osoba opazila je pred kratko poslje posjeta arsenalu u Puli, da obzirom na jezik nalazi jevu koju razliku između njega i onoga u Spezzii.

To valja imenito za odjel „brodogradnja“. Neobazirem se na inžinire, i omedjašnjem se na one, koji strogo k radnji pripadaju.

Medju petoricom nadposlovođa je jedan Danac i dva rođjena Čozota, dočim mi je poriektlo ostale dvojice nepoznate. Četvorica poslovođa čini se po imenih, da je tuzemskaja; ali medju nadmajstori, majstori i predradnici ima jih ipak preved, koji se sad doista medju Istrijanice broje, pošto su dobili u kojem gradju Istre pripadnost i državljanstvo, kao i obojica spomenutih nadposlovođa, ali kojih rođeno mjesto ima se iskati u kraljevstvu Italjeno (najviše u Mljetchih), kojih neki su jedva prije 7 do 8 godina došli kao radnici u Pulu; koji ne bivaju predpostavljeni po obojici nadposlovođjah: Čozotih radi njihovih osobitih sposobnostnih, nego radi toga, jer „u dalja čosta“ (sa obale) — tako se zovu medju sobom i sačinjavaju zajedno sa radnici sa obale falangu, usried koje se naši, osobito ako nisu talijanske narodnosti, kao trpljeni, kao tudjinci čuti moraju.

Naši ne napreduju tako lahko nit tako naglo, prem nisu manje sposobni, a u novije doba bivaju lakše otpušteni od radnje nego li rođjeni u Italiji, premda su prvi mladji i jači za rad nego li posljednji, i premda imadu drugih vlastitosti, s kojih bi se imalo na nje veći obzir uzeti. Ima pojedinaca kao radnika, u c. i kr. arsenalu, koji su talijanski gradjani.

Zapovjednik mornarice barun Sterneck: U arsenalu u Puli neima radnika, koji nebi bili rođeni Austrijci.

Delegat Spinčić, poslie kratkoga izkazanja u svojim papirih: Enrigo Oswaldi i Barci ne samo da nisu Austrijci rođjeni, nego oni nisu nit austrijski državljani. Prvoga sinovi su poslovali u c. i kr. arsenalu a sad slaže u talijanskoj vojsci; sin posljednjega poslova je pred svojom vojničkom dužnošću u c. i kr. arsenalu, išao je pak u Italiju kao talijanski vojni, a onda dočao opet u arsenal u Puli. Tako mi hjo rečeno i nek se blagovoizvo i tom obavjestiti. Ja rado pripuštam, da to nije poznato visokomu c. i kr. vodstvu mornarice; to ono prepušta neposrednim predstojnikom radnika. Al moralo bi se tomu kraj učiniti, jer razdražuje domaće i jer nije u redu.

A sad dolazim još na jednu, znamenitu stvar.

Pripoznajem rado, da ima u arsenalu najviše radnika iz Istre. Ali u posljednju doba mnogo ih se je otpustilo. Po godišnjem izvještaju za godinu 1891. bio je to godine otpušten 161 radnik. Već to bilo bi mnogo ako se pomisli, da tu neide o toliko osoba,

nego u mnogih slučajevih o obitelji. Nego još gore je letos, kad bijaše otpušteno više stotina radnika, ili ih je imalo drugih koncem septembra otpušteno biti — ja neznam da li su koncem septembra sblija otpušteni bili. Otpuštenja prvih mjeseca godino dala su povoda zastupniku u carevinskom vieću dr. Rizzi-u, te je postavio mjeseca svibnja na visoku vladu upit. Tim je pretakao zastupnika na carevinskom vieću g. dra. Laginju, koj je već imao pripravan upit. Spominjem to, da pokazujem, da ta stvar svakoga, bio Talijan ili Hrvat, koji okolnosti pozna, zanima. Njegova preuziveness gosp. ministar domobranstva odgovorio je na taj upit dne 27. maja po dobijenih informacijah od vodstva mornarice. Rekao je, da se radnici dile u stalne i privremene; da od prvih nebijaše nitko otpušten, i da broj posljednjih od novih brodogradnja odvise.

Ali za našu c. i kr. vojnu mornaricu gradili su se brodovi god. 1801., grade se letos i gradit će se u budućel.

Usled spomenutoga izvještaja za god. 1891. bili su novi strojevi za brod „Tegethof“ kao i brodovi „Najado“, „Pelikan“, „Plane“, i „Satellit“ (koji se još u gradnji nalazi) dani na izgradnju firmi Schichau u Elblingu. U istom izvještaju navedeni su uzroci, s kojih se je dalo na izgradnju na firme u inozemstvu a ne u tuzemstvu. A ti su: ciena obzirom na točno izmjerena sredstva; načelo vodstva mornarice, da porabi najuvije strojne sustave; i da „Stabilimento tecnico triestino“ nije mogao mnogo posala preuzeti.

Uzalud iščem uzroke — kako sam to već prije rekao gosp. izviestitelju, — za što se te brodove nije dalo graditi u c. i kr. arsenalu u Puli i za što se druge ne daje tamo graditi.

Uz najviše inžinira, uz 7 nadinžinira i 24 inžinira samo kod brodogradnje; uz tolike druge najviše, nadinžinire i inžinire (naslov l. pod naslovom F. proračuna) moglo bi se stalno osnove napraviti i dati ih izvršiti. Uvredio bih inžinire, kad bih i za hip podvoje, da nebi mogli napraviti osnova za brodove, voditi odnosnu radnju i preuzeti na se odgovornost za izgradnju. Kad i kad imali bi dakako neki njih pregledavati i proučavati brodove i odnosne radionice u inozemstvu radi novosti i iznašaća.

Naši radnici su dobre, izvratne sile; ako pak nebi imali dovoljno prakse u kojoj god struci, o čem dvojim, tad bi se moglo provizorno uzeti vrstnih radnika iz inozemstva.

Što se tiče najnovijih strojeva, koji u ostalom nisu nit u inozemstvu uvijek dobro učinjani, to bi se moglo u slučaju potrebe poslati takodjer u tudjinu naših inžinira, da prouče sustave, te da uzumogu izradnju potrebitoga stroja voditi u kojoj našoj tvornici. Razumije se samo po sebi, da bi se po naših inžinirah moglo proračunati troškove brodova, što se imadu graditi i postaviti jih u proračunnoj svoti.

Tako bi odplati svi uzroci, s kojih se dosad grade brodovi i strojevi u inozemstvu.

Radosno pozdravljam nastojanja visokoga vodstva mornarice, usled kojih se je dalo, po navedenom izvještaju, izradbu ploča za oklopnjake, brzih kamona, i veđine naobja domaćim firmam; te mislim, u koliko se tiče naših, da bi se i ociozne grantu najtežega kalibra mogle doma izradjivati, jer bi se stalno dozvolilo troškova za odnosne uredba, tad bi se vidjelo, da se hoće i u tom obziru posvo neodvisnosti učiniti.

Ja ču — gdje god budem — još većom radošću pozdraviti hip, u kojem se bude visoko vodstvo mornarice učinilo posve neodvisnim u svih potrebah c. i kr. vojne mornarice; u kojem ne samo da neće milijuni nego nit tisuća tedi u inozemstvo; u kojem tuzemni radnici ne samo da neće biti zapostavljeni inozemcem, nego bit će jedini — izuzam možebitno provizorne — radnici u c. i kr. arsenalu, u kojem se bude s jedne strane Primorac, s druge Slavenci u obće, a inenito

Hrvate i Slovence i njihov jezik uzelo u obzir, kako ih ide koli u c. i kr. arsenalu, toli kod c. i kr. mornarice.

Istarski sabor.

IV. zasjedanje.
III. sjednica dne 14. sept. 1892.
(Konao.)

Kod glavne razprave proračuna za god. 1893. o zemljo-rasteretnoj zakladi (ozoner) govorio je zastupnik Laginja. Govor donosi čemo buduću put.

Poslie toga ustano zastupnik Spinčić, i dobiv rieč izjavi koliko sliedi:

Polko već nas nijedan neče govoriti u ovom predmetu, u kojem je netom govorio dr. Laginja, izjavivši na temelju ovoga poslovnika za saborsko raspravjenje — §. 48. „glasovanje“, troji odstavak, druga izroka — u ime svoje i u ime svojih drugoga, gospode (obrađen napram pojedinim) Frana Flega, dra. Stangera, Mata Mandića, Slavaja Jenko, dra. Volarića, dra. Laginje da se mi svi i svaki posebice sustezamo od glasovanja kod proračuna za 1893. rasteretne zaklade, te da se usled toga nas sve i svakoga pojedina im smatrati kao nepristune kod sjednice.

Upozorujem na to gospodina predejednika i zastupnika c. kr. vlade i moćna predejednika, da ustanovi, konstatira broj članova nalazećih se u saboru.

Predejednik ardiv o čemu se radi, pobrojaj članova veđine, te ustanoviti, da ih neima dostatan broj, prekine razpravu o predeleždem predmetu, te najavi, da će se raspravljati o drugoj točki t. j. o proračunu zemaljske zaklade za god. 1893.

Zastupnik B u b b a izvješćuje u ime financialnoga odbora, te predlaže, da sabor odobri proračun sa for. 897,902 potreba i sa for. 97,502 pokrivanja; za pokrivanje manjka ustanovljuje se: a) 20 po sto nameta na sve ispravne poreze uključivo izvanredne državne namete; b) 100 po sto nameta na potrosariju državnu na meso i vino; c) zemaljski porez po l for. 70 novč. za svaki hektolitar pive na malo prodan; po for. 10.02 na svaki hektolitar na malo prodanih špiritoznih tekućina, rakije itd. označenih u čl. I. slovo B. II., točka 1. državnog zakona od dne 18. maja 1875 br. 84, te for. 6.88 za svaki hektolitar na malo prođane rakije, opnačene u točki 2. itetoga članka i zakona. Kod glavne razprave progovori zastupnik Spinčić. (Njegov oštrini i krasni govor donieli smo posebice.)

(Obitavati na galeriji prokidalo je opetovano govornika, kihanjem, kačijom i glasnom vikom. Predsjednik se zagrozio 3—4 puta, čemu se zastupnici smijahu snajuć, da je predjednik napram tomu obitavstvu nemoćan. Ali pošto je na ga ržili sve to više nemir rasao i vidjeti predejednik, da mu se zastupnici manjine smiju, ojunali se napokon, te dade nešto obitavstva odalotiti zaviknu: „svi oni, koji u z n o m i r u j u“, neka izadju. U sabornici nastao je glasni smjeh a najviše nemirnjaci na galeriji poče uzimicati. Najprije izkao je sa galerije markozo Benedetto d e P o l e s i n i, što se je obćenito tumadilo, da je izkao na delu nemirnjaka kao njihov vođa. Saborski sluga zatvori galeriju sa ključom, čemu prigovori predsjednik naloživ mu, da opet otvori galeriju, na što se je veđine nemirnjaka na galeriju povratila.)

Zastupnik Volarić izjavi na to pozvjavuć se na §. 48. saborskog poslovnika, da se on i svi njegovi drugovi uzteđu od glasovanja kod proračuna zemaljske zaklade, te da se ih ima smatrati kao da nisu endu u sabornici.
(Na to ulaze zastupnici Beech i Sbiš, koji se na početku sjednice izpričahu, da

ne mogu doći radi bolesti. Na klupah majina: Eto bolestaika!

Predsjednik predložio zastupniku Laginju, da ga ne razumije kako se može ustegnuti od glasanja o proradnji, što no ga je predložila zemaljska uprava, kojoj i on pripada.

Zastupnik Laginja moli rieč na svoju obranu.

Predsjednik viđe, da mu ne daje rieči. Zastupnik Laginja pozivlje te na sabor, te mu ovaj dozvoli, da govori.

Zastupnik Laginja rieče na to podignutim glasom talijanski, da sjedi u saboru kano zastupnik, nipošto kao zemaljski prijednik, te da imade kao zastupnik veće i više dužnosti nego li kao prijednik. Premda nije mogao silaziti k sjednicam zemaljskoga odbora, ipak je radio iavan odbora. Kano zastupnik na državnom saboru misli, da uživajeta prava kao i svaki drugi javni činovnik, te da nije bio dužan pitati dozvolu od zemaljskoga kapetana, da može u Beč, kamo bi bio pošao istotako, makar i nedobio dozvole. Zao mu je što bijaše prisiljen izjaviti ovoiliko, i tu jer bijaše izazvan.

Predsjednik tumači odnočaj svoj napram prijedniku Laginji, koji da nemože ni kao zastupnik zaboraviti, da je i prijednik.

Predsjednik pobroji članove i ustanovi, da ih imade 25.

Zastupnik Buba čita pojedine rubrike troškova i pokriliti, što prima većina sa 17 glasova bez rasprave.

Isti čita rezoluciju, koju predlaže financijski odbor i koja ide sa tim, da dozvoli zemaljski odbor u slučaju, da se pojavi kolera u pokrajini, pojedini siromašnim obćinama za najveće potrebe i u zdravstvene svrhe zajam iz zemaljske zaklade.

Resolucija prima većina sa 17 glasova.

Predsjednik stavi na raspravu proradnju zaklade exonerata ustanovi dostatan broj zastupnika. Vođina prihvaća taj proračun bez daljnje rasprave sa 17 glasova.

Predsjednik javlja, da je tim svršen rad sabora, pohvali marljivost zastupnika i odbora. Pozdravi zastupnike, koji će biti možda opet pozvani na zasjedanje u zgodnije doba. Zaključki kratak svoj govor sa pozivom, da us uzlikne Njegov Veličanstvu: „vivi!“ Većina uzlikne „vivi!“ manjina „živio!“ Za tim zamoli zastupnike, da se sastanu posle podne u 5 sati, da se pročitaju zapisnik današnje sjednice.

Posle podne u 5 sati sastali se 24 zastupnici s predsjednikom, te vladin zastupnik Elushegg.

Zastupnik Vergottini pročitava zapisnik zadnje sjednice, te ga većina odobri.

Predsjednik zaključuje na to u ime Njegov Veličanstva ovo zasjedanje.

Glavna Skupština

učiteljskoga društva za kotar Volosko.

(Dalje.)

Gosp. Makarović veli, da mi državni činovnici postati nećemo, jer pokrajina neće u tome od svojih prava odustat, ali jednako plaća da možemo postignuti. Zagovara istu pripodobom, što ju je vrlo zgodno povuкао izmed stanja učitelja na selu i u mjestu. Življotnja na selu puno je skuplje nego u mjestu. Kruh je skuplji i slabiji; mesa riedko u kojem selu dobijete; naručiti li ga iz grada, košta te malne dvostruko; nećete li, to nemožete da se hraniti kako bi prema svome trudu morao; hoćete li kokoš ili pile, moljakać po cijelom selu, plati draže nego u mjestu i još budi zahvalan prodavacuu; trebaš li platna ili sukna, plati skuplje nego u mjestu, ili putuj tamo; želje li pristojno odjele, da možete s njim u izobraženo društvo, hajda tražiti krojača u mjestu; trebaš li komad ljepšoga pokućstva ili posoblja, isti vozara po šibaj u grad; ako si u takom selu, gdje nema ni poko, a ti plaćaj svakli list što šalješ ili primaš 10—20 nb.; obali ti žena ili djetu, šalji daleko u mjesto po liečnika, da mu dadeš 20—30 for.; nekja je boleat koliko opasna i trajna, to dođe li liečnik desetak puta, odu ti plaća od jedne godine! — Gledajući nadalje kakve su škole sgrade na selima a kakve u gradu, i koja je razlika medju učitelj i učiteljijem postom. Na selu kućis u kakvoj maloj vlašnoj sobi, avja je nagrijećena samuštane djece, i tu ti dječak grio u zadnjem kraću, mućedi se i kličedi sa Bog kano kćolko odjele; doćim u mjestu avje je obćatno; ta učitelj živja

lepo i zdrave sgrade; ima samu svoj razred sa malim brojem djece, a djeća su čista i uglađjena. U gradu k tomu ima učitelj prilike, da lahko odgoji i iskolio sveju djecu, da joj dade okusitnoćju; a na selu Pak i u duševnom pogledu kudkamo bolje je u jednom mjestu, nego u sabitnom selu. U mjestu imade sabave, ugodnog odmore, Nepih pobuđja i jedne duševne okrepje — bez novčića potroška ili vrlo jeftino; na selu usuprot berit ti se sa dosadom i malakranjem. Hoćedi li pako, da se oćmek klouću, da pratiš obće dogudja, da te nabuđe sram kad dođedi u kako izobraženo društvo, a ti drži novine, troši forinte za one, što u gradu možedi imati za novčić. Nepokan u gradu nitko se ne brine čije si baba sin, doćim na selu imaš svaki dan sto neugodnih sedjievica, hiljadu osuda itd. U svom i svadem seoskome je učitelju gore nego onom u mjestu; sato mu za nagradu i odštetu daju i goru plaću —

Govor g. Makarovića bio je primljen velikim odobravanjem.

Gosp. predsjednik odvraća, da pojmi dobro autonomiju pojedinih pokrajina, nu dodaje, da nekoi pokrajinski sabori krute i krute ono, što nam državni školaci zakon zajemćuje, te da bismo mi u Istri u sadašnjih okolnostih bolje prošli na podlozi državnog zakona. Što se tieš iajednačenja učiteljskih plaća slaše se g. Makarovićem, samo bi još želio, da se u tom i učiteljice s nama iajednaše. Nu to pitanje, veli, raspravit će se bolje, ako se preprati za koju buduću sjednicu.

Gosp. Dukić zagovara jednakoćnaost ako i jest u začelu za ustav plaćevnih rasrada, a to zato, što ovaj ustav, po tome kako je u Istri proveden i kako se provadja, nevalja i samo zle posledice sobom donaha. Dok se postigne jednakoćnaost, željo bi, da se ublaži dosadnji sistem time, da se unapred nekla sificiraju više mjesta nego učitelji. Kaže i razlog.

Gosp. Martelano veli, da na Gorioćkom nisu učitelji s tim sistemom zadovoljni, jer kako kod nas od par uplivnijih obćinara, tamo sve odvise od milosti nadzornika. (Dakle svagdje od milosti...)

Gosp. Debenjak misli, da će se naše prošnje i predlozi slabo uvažavati, dok nebude u saborima i po koji učitelj zastupnikom, da usmogne oudje neprestance temeljito i utrajno zagovarati naše interese.

Gosp. Jurinčić čita umjestan sastavak o našem slabom stanju, nepostavljajuć nikakvih konkretnih predloga.

Gosp. bilježnik čita pozdravno pismo g. Bogataca, predsjednika učit. društva za koparski kotar. Skupština odvraća sa pozivom: Živio Bogatac! Življa braćo! Čita se nadalje dopis istoga, kojim preporučuje, da bi učiteljatvo cijele Istre podneslo na zemaljski sabor temeljito obrazloženu molbu za poboljšanje našega stanja, naročito da bi zatražilo ustanovljenje sliedećih plaćevnih rasrada: III. sa plaćom od 500 for., II. sa 550 for., I. sa 600 for.; za privremene učitelje i podučitelje 400 for.; za učiteljice svagdje 20% manje. Čita se i drugi dopis, kojim rećeni gospodin preporučuje, da bi se što više istaraskih učitelja prijavilo za ustup u „udovsko podporno društvo za Kranjce.“

Time se iscrpljuje 4. točka dnevnoga reda. Na toliko raznovratne želje i predloge stvara se sliedeći jedinstveni zaključak: „Zemaljskomu saboru u Poreču ima se podnesti molba, da izvoli shodnim preinakama doćiđnih zemaljskih škol. zakona zadovoljiti slovu i duhu 1. točke §. 55. državnoga škol. zakona od 14. svibnja 1860 (koja po prilici glasi: Najmanje plaće moraju biti tako odmjereone, da učitelji i podučitelji mogu sve svoje sile svome zvanju posvetiti, bez da se moraju baviti i drugim poslovij, koji bi ih u vršenju službe spriedevali; k tomu treba, da učitelji sa svojom plaćom usmognu održavati i obitelj — mjestnim prilikam primjereno). Ta molba ima se temeljito i avestrano obraditi, a odbor mora dogovorno s drugim našim učit. društvi nastojati, da istu podpišu po mogućnosti svi učitelji i učiteljice cijele Istrie bez obzira na narodnost.“

Na predlog g. Debenjaka prima skupština s negodovanjem do znanja način, kojim je pri II. sl. katol. sastanku u Ljubljani kanonik Klun govorio o učiteljstvu.

(Konić sliedi.)

Razgovor

med Kastelirkom i Labinčankom na Križeri pred crkvo. sv. Troice.

Kašt.: Dobro jutro bota!

Lab.: Bog daš svako jutro!

Kašt.: Kakovu fastu ste imali ta pisanu nedeljju?

Lab.: Sam čula, da su stvorili nikaćju u nacionalna plaću talijanska škola.

Kašt.: Ki će to plaćiti?

Lab.: Nikoji su se pobali za plaćati 20 soldi na mjesec.

Kašt.: Tar su govorili, da su vam talijani za niš uzidali škola; a sada su došli k vašim peklati. Vidite kako vam krnjeli znadu umisliti kruh od vaše mlke. Prvo su vam zmuzli komunsku hišu, pak rabotu; a sada će vam zmusti solde ča su svojim artizanom dali. A od vaših libinčani se je forši i takovih notalo u tu legu, ki nimaju njanke za kilo soli.

Lab.: Vero su deboto svi takovi, ki u setemani moraju na krdenču uzimati mlku za kašu, a plate u subotu, kada žurnadu potegnu.

Kašt.: Ako nimaju žurnadu i ako je slabo vrime, kako živu ti kašari?

Lab.: A vero onda teku u Poreč Lazaru, Na dalunu i Šior Kakinu, da im posude beči na drva ili na grozje.

Kašt.: Po čem su vam platili ovo lito grozje?

Lab.: Vero piantadeh po tri a teran po sedam soldi kilo; moremo reći po niš, jer toliki nisu s tim platili njanke interesa na dug.

Kašt.: Ču nemorete vino doma činiti kako i naši ljudi, pak bide pili i već beči čapali.

Lab.: Draga moja, žalostno je, kad je čovik zdužen, mora dati gospodi sve svoje štanace pošto će oni.

Kašt.: A zašto ne gledate iz doga se izkopati. Ča nezmate, da je tužan ki je dužan.

Lab.: Vero su nam Porečani vajk obćivali, da će nami draže platiti nego drugim, samo ako budemo s njima držali kaš u votacioni. Sad su nas pako trđili na preciji grozja; i vrh toga su došli oćgniti za škola. Na sve strane nas neki gledaju oguliti dokle malo po malo postanemo ili njihovi soćali ili hlapeci.

Kašt.: Da vas do toga brže dovedu, su vam dali talijansku školu, u kojoj će vašna dika naućiti vrziti svoj jezik, svoj narod, mliko svoje majke i žulje svojega oca. Vaša će dica za niš vrime gubiti, jer maestar neće razumiti njih, ni opi maestra: on će biti mućitelj vaše dice, a ne učitelj. Svi ljudi, koji imaju zdravu pamet, uće svoju dica u maternskom jeziku, a ne u tujem. U Poreču nisu škole ni tudeški ni franceske, nego talijanske, jer to je njihov maternski jezik; a poli vas bi morala biti hrvatska, jer hrvatski je vaš maternski jezik, i samo toga razume vaša dica.

Lab.: Vero neću ja moje poslati u školu. Mladji neka čava onih šest glavice ovac, a stariji neka se mući s oćem u kampañi, namisto da mi ga mući maestar u školu.

Kašt.: Pravo imate, bota. Da bi tako zdravo misliha svaka majka, bilo bi manje potepuhi i lakodenci. Pak vas nijedan nemore ni obligat ni prisilit, da šaljete vašu dica u onu školu. Ono ni maestar kako drugi. On je plaćen od „Lega nazional“, ona ga more poslati ča od danas do sutra, jer ni instalat. On ne more dobiti penzion kako drugi. On ne more ateštata učiniti svojim školarom, kako svi drugi maestri.

Lab.: Kad je to tako, onda vidim, da smo prave ovce prez pastira na otravnoj pašii.

Kašt.: Po moju grišnu dušu eto i pa rubu vaše jame kolombinke, ako se brže bolje ne opamette i od grada neodolite.

Lab.: To je vanjelje, jer pokojni Pre-Roska — Bog ga pomiluj, — je zna samo hrvatski mašiti, ali nam je i on iz oltara rekla, da čemo svi propasti na duši i na imanju, ako se budemo preved grđa držali i od sliph i cotastih proroka se pustili za nos voditi.

Kašt.: Vero je naš pokojni Pre-Frane više puti rekla, da kad sliph slipoga vodi, da oba u jamu padu.

Lab.: Ah sveta Troica provsiliti pamet našim voditeljem i glavaram!

Kašt.: Amen! ali brzo, da nebude prekasno.

Na dušni dan.

Svad tibi mir.
I tužno sviena sviena,
Kć jecaj cijelog svijeta,
Kć uzdah duše bćne.

Svad tibi mir. . . .

Gle eilu svieta,

Što grobu sad se puti

I nosi rasna oćieća —

— Oj ućesu mi krati,

Oj gdje je moja sreća,

Gdje majka zlate?!

Dleko zakopata. . .

Na njezin grob nemogu,

Da pomolim se Bogu,

Da saspej mllo oćieća,

Da palim trunkac svieta!

Oj, majko, milovana,

Oj sreću prvih dana!

— — — — —

Ublažiti ću tugu

Ta imam majku drugu. . .

. . . Sadržena i bćna

Na odrin teži ona,

Imuđena, propeta

Ta Istra moja sveta,

I njoj taj svijet sćieća

U ruke smrtne svięe —

— Oj bježi, svięete kleti,

Ne dadeć drugoj majci,

Ne dadeć vrijeti!

Sa odru ustaj, Istro,

Utraj kobnu sviędu

Nad tobom nebo bistro

Nagovješta ti sreću,

Ně, sa te nema

Mrtvog dana

Ti majko milovana!

— Al oća zvierad niema,

Što tebi groblje oprema,

Aj ta će u grob pasti,

A ti ćeš, majko, oćasti,

Da, oćasti sćina, jaska

I samo stan junaka

Oj Istro zlate,

I samo dom Hrvata!

Rikard Katalinić-Jeršov.

Franina i Jurina

Fr. Poznaš „Longa“ iz Sterne?
Jur. Vero valja misliti Kopitara.
Fr. Jušto si individual; ča ni pravi „Longo“?
Jur. Ma govore, da će poć za meštra.
Fr. Nevolju će on poć kad ima kraću pamieć nego ja daku na jeziku.

Fr. Ma jih srbi, da jih je jedan Hrvat oćpćal i to jedan otrok.
Jur. Škoda, da ni malo već!
Fr. Dobro je i to; pasat će jim morbin.
Jur. Vero je već neklin tr neklin,

Fr. Je su li barbi Matetu vlasii posiveli?
Jur. Vero su od lani ovamo jako, a još će već kad se bude doktorav u Rovinje.
Fr. Ja, ać će preved študijat.

Fr. Dobro jutro, Juro! Ča si mi tako tužan?
Jur. Kako da ne budem tužan, kada val je sin tako zloćest.
Fr. Od kada to? Tr do sada se ni ćulo nič zlega!
Jur. Ni ne, hvala Bogu, dokler ni imal dela s krnjeli i šarenjaki; ali od kada je prišal va njihovu kompaniju, kako da tih se je pomućiti pamieć...
Fr. Ma ća je to storil?
Jur. Od kada je prišal va tu nesrećnu kompaniju vajka kune kako i brek; neće v crekvu, oćel bi sedet dan i noć va oštarije, igrat na karta... i ća ti ja znam, ća još drugo.
Fr. (smije se) Ha! ha! ha!
Jur. Ti mi se još smješol?
Fr. (smije se još). Ha! ha! ha! ki je kriv, da ti je sin takov? Ki drugi nego ti kam?
Jur. Ja sam?
Fr. Ti sam! Da si držal sina vajka dugooć krnjeli i šarenjaki, kako sam ja smješol, onda bi bil dobar, kako je i moj.
Jur. Je tako je, ma j' kasno za polne k mašć.

Fr. Dunke „barba Mata“ će se poć doktorav Rovinje?

Jur. Govoro da ja, ma da će „ežame“ stvoriti i firmu „dubit“ va samih detrazajt dan.

Fr. To mora bit baš jako fina tikva!

Jur. Jakov će pod dunke jačim jst.

Jur. Ma govore, da će pojist nutre dvanajst porcijuni.

Fr. Dobro mu stoji, mogao je pamet imat.

Različite vesti.

Delegatu Spiniću priredio hrvatski i slovenski sveučilišni dječji u Beču, kad ne se je vratio iz Radimpele, održavaj ovačju, hoteli mu tim izraziti iskreno priznanje i zahvala na njegovom poštenom i neutrudivom djelovanju u delegacijah.

Josip Buračić. — Iz Boljunščine pišu nam 26. t. m. Bilježimo ovim bolhom dušoin smrt prijatelja i č. bivšeg načelnika boljunske občine Josipa Buračića. Preminuo je u Gospodu dne 24. tek. mjeseca u 67. godini dobe svoje, a danas predali materijalnoj svojoj ustavljeni staricu sa više sinova i kćeri. Bio je pokojni tri puta ob. glavnom izabran; njega je prvoga rješila načelnika čast naše občine — bilo to — nevarom li se — godine 1884, kad se preuvelo zapanjenje u Istri i nastale velike občine. Bio je ključarom crkvenim i sudbeni delegat do konca svoga života; bio je u kratko prvak občine Boljuna, prvak osobito što se tiče izobrazbe. Za čudo je, kako je on mogao, kako sešak, pridobiti si onoliko znanja i vještine u sastavljanju raznih pisama itd. Ako si ga upitao, kako je do toga došjerao, odgovorio bi, da je to plod njegove marljivosti i želje do „znati“. Nikada nije polazio škole, a njegova „Počelnica“ bila slovenska „Prastika“. Kasnije kupovao razne knjige; bio je član društva sv. Jeronima i sv. Mihaela, a osobito je ljubio „Našu Slogu“ i bio njemu predbojnič od početka njezina života. Čitao ju marljivo, proučio pažljivo od početka do konca, a sadržaj znao bi ljudem pripovijedati i tumačiti. Ona ga oduševila za sve liepo i plemenito. U svakoj je narodnoj borbi živo sudjelovao, i u tomu znao bi nas mudro savjetovati i poučiti. Radu smo se držali; njegovih nauka i preporuka, jer je bio, prokazan; rodoljub. I posljednji dan njegova života bila mu je na „sreci“ naše občine, te je žalio one, kojim je jezik naš i dom deveta briga. Sa pokojnikom gubi naša zaslužna „Sloga“ najboljeg zagovornika u ovoj občini i na svojstvenika i rodoljuba. Lahki ti bila zemljica vriedni Josipe!

Veselica „Bralnoga društva“ u Sv. Ivanu kraj Trsta, obdržavana dos 1. t. m. prigodom otvorenja novih društvenih prostorijah, izpala je nad svako očekivanje i u svakom pogledu. Proslavana društvena dvoranu bijaše upravo natlačena obćinimom. Koli tamburaški zbor toli predstavljajući šilantni oduševio mnogobrojno obćinstvo do uzbita.

Druga alegorička slika za Gundulićev spomenik. Naš dični Rendić izradio je drugu alegoričku sliku u bas-reliefu za spomenik neumrljog hrvatskog pjesnika Ivana Gundulića, što na ga kaže buduće godine u Dubrovniku otkriveni. Motiv slike uzeo je umjetnik iz Gundulićeva „Osmana“ i to iz sljedećih stihova VIII. pjevanja:

„Oh! da bi uvijek jakno sade živio miran i slobodan, Dubrovniko bieli grad, Slavan svietu, nebu ugodan.“

Krune ugareke veći dio, Svu bosanaku kraljevinu, I gdi e Haroeg gospodio, Vlast pada se turska ukinu; Još sried ustah ljuta zmaja, I nokata biesna lava.

Ok'o tebe s oba kraja Slovinska je sva držav.

Robovi su tvoji suoidi, Teške sils svim gospodi; Tvó vladanje samo siedi, Na prietolju od slobode.“

Na prietolju sjedi naizme u dostojanstvenom položaju krasna žena, odjevena po običaju XVI. vjeka, sa krunom na glavi, sastavljenom od starinske galije, i sa žalom u ruci. Poneo i svijest njezine moći i ugleda izrazuje se na divnom glj lioi. Nad glavom njezinom nalazi se na stieni grč Dubrovnik. S desne strane prietolja upro biesni zmaj svoje oštre nokte o zemlju, dočim drma zubima s prietoljem. Iza njega u daljini podiže se vitak minaret, a prelomljen krak pada na zemlju, što nam predoduje pobjedu polumjeseca nad kruzom. S lijeve strane dočepao se do prietolja lukavi lav, koji trga zubima i pandžama čilim izpod prietolja. Iza njega, opet u daljini, vire ruševine svladanog dalmatin-

skog grada, komu su svomoguću tada Mijetčići na sidinah podigli barjak sv. Marka lapričaju između dima i plamena goredeog grada. Ovak' dio slike predstavljajući nam robstvo dalmatinskih primorskih gradova, koje je ljuti i lukavi lav podjarmio.

S desne dake i s lijeve strane Dubrovnik tašina i robstvo, jedini Dubrovnik prkošiti je lavu i polumjesecu, uživajući slobodu slistu.

Slika ta uspjela je u svakom pogledu, te kao što smo kod prve slike za isti spomenik srdačno čestitali na sjeknu; uspjehu našemu Rendiću, činimo to i ovom zgodom na jednakom, ako ne možda i na vedem uspjehu.

Djelo prava krišćanske ljubavi izveli su u župnoj orkvi u Trzivan na 21. nježdiju po Duhovih tamojni župljani, veldriedni naši Trzivižani. Na pobudu svoga velezaslužnoga i obljubljenoga župnika g. Fr. Bukovca sakupili su redene nedjelje za nesretne pogorele u Novokrađini i for. 16. a za one u Cvretu for. 18, ukupno for. 32, što je vrlo velika svota za malenu seosku župu. To je saista jasan dokaz plemenitosti srca onih čestitih kmotova i krasan primjer krišćanske ljubavi do uneređenoga brata.

Gornju svotu primili smo poštom uz želju, da podijelimo odpravimo, na župnike spomenutih pogorelaca, što ćemo veoma rado izvršiti, te se već unapred u ime unoređenika plemenitosti darovateljem naj-srdačnije zahvaljujemo.

Obćinski izbori za občinu Pomjan uređeni su za 9. tek. mj. te će trajati do 16. Laborne liste bijaše po starom običaju u onoj občini veoma netočne, te bijaše za pojedine podobnoe ispravljeno — nu pogriješaka biti će ostalo. Šarenjaska stranka izi iz petnih silah imajuć za sebe upraviitelja i moćnju koparke gospode. Spletke njezine neće njoj uspjehi budu li naši birati složni i oprezni.

Politička oblast bijaše upozorena izjavom upraviitelja Petrića, da bi moglo doći do nereda, bude li izborna srecna na slovensku-narodnu stranku naginjala. Njezina je dake dužnost, da svakomu neredu na vrijeme na put stane, te sve sils uloži, da se izbori mirno i zakonito provedu. Od reda i zakona dake odviest će pobjeda poštene slovenske stranke, koja jedina imaće pravo, da preuzme obćinsku upravu i svoje rukp, da ju otme gotovoj propasti, da ju uredi.

Stalni smo, da će naši birati pohrliti složno k izboru, te u slogi i jedinstvu izvojevati pobjedu narodnoj stranici.

Za pogorele u Novokrađini pripisao nam je nadalje g. Ivan Kynđil župo-upravitelj u Grimaldi for. 3.

Hrv. akad. društvo „Hrvatska“ u Graču izabralo je za svojih glavnoj skupšćini dne 22. listopada o. g. sljedeći upravni odbor: Predsjednik: stud. med. Čestlo Mijo; podpredsjednik: stud. med. Vrbanić Lav; bilježnik: stud. jur. Počić Ivan; poslovođa: stud. med. Medanić Bruno; blagajnik: stud. jur. Rubignoni Vjekoslav; knjižničar: stud. teh. Pappafava Niko; gospodar: stud. med. Radović Josip. Odbornici zamjenici: stud. med. Katušić Božo, stud. jur. Bičić Ivo, stud. med. Bončić Fran. Revizori: drd. med. Lončarek Milan, drd. jur. Ferić Gjurjo. Održanbi, sp. d. drd. jur. Dobriša Ivan, drd. jur. Bodlović Ivan, drd. med. Dubravčić Marko.

Iz Vižnada pišu nam, da je tamojni župo-upravitelj (talijanski podanik, li barom rođen u Italiji) nabavio u društvo vižnadske gospode iz Italije novo oltar za župnu crkvu. Oltar da nebijae dim platiti pak da su prigodom trgatbe pobirali grozdje a sada sakupljaju vino, što će se prodati, te dobitvenim novcem oltar platiti. Čudnovato, da onakva gospoda noposegaju u svoj duboki žop, te dvojica ili trojica njih neizplate ono nekoliko stotina forinti.

Bralno društvo sa Kozino u okoliću. Pod tim uslovom ustrojili su naš rodoljubi u Kozini ditanoicu, koja je započela svoje djelovanje dne 1. t. m. Prostorije nove ditanoice li bralnoga društva nalaze se u gostionu g. I. Šifkovića u Kozini. Nadamo se, da će slovenski rodoljubi iz Kozino i okolice poduprijeti, svimi silami to najnovije čitalačko društvo u našoj Istri. Bilo sretno!

Izpod Učke pišu nam 1. t. m. Javljamo Vam, gospodine urednike, da je u Boljuni ponovno izabran načelnikom g. Iv. Matijević. Kako se je obavilo konstituiranje nememo da na široko opisujemo; o tomu nek zrelo promisljite one osobe, kojih se to najviše tiče. Kritizirati li odušnjivati danas nemogo nikoga i ništa; preporučujemo samo g. glavaru, da ne bude za naše pravde želje tvrdoglav li gluho-niem kao do sada, da na bude uvijek nestalan, već da se jednom odlučno postavi na čelo narodne stranke i da bude pravedan sva-

komu: svakomu svoje i eto nam mirno obćine. Uzkratiti jednomu sva, a drugomu opet dati sva, nije pravo ni Bogu drago.

Dakle red u obćini, rad na obćini a pravdnost svuda i svagdje, to nek bude pravilo, kojeg nek se drži novoizabrano zastupstvo, napose g. glavar. Uz red i rad, nevalje zaborniti, da je, čim dvojičie li trojičie šarenjaka u samom grad Boljuna, sav ostali puk hrvatskoga jezika; da je taj puk izabro svoje zastupstvo i da ima taj puk sveto i nepo- bitno pravo zahtijevati od tog zastupstva, da poštuje taj jezik, da se njim služi u svih javnih poslojima.

Hrvatim hrvatski, a šarenjakom šarenjaki, pak mitna Bosna!

Konačne razprava o glasovitoj klauzuli svrdje su, kako javljaju talijanskim novinam iz Beča, na korist Italije, dočino na korist talijanskoga, a svakako na škodu našega vina.

Da bi bar ti prpošni i objestni ugovori znali šuti, što njim je uspjelo izpolovati u Beču polakšice za uvoz talijanskoga vina u Austro-Ugarsku, nobi nam se pol muke bilo. Ovakog reć bi, da nam se još, rugaju, što su naše u Beču nadmudrili.

Iz Šterne piše nam prijatelj nešto obćinrje o poznatoj osudi. Da zadovoljimo nještai i jer stvar zasjeka u naše javne odnošaje, dajmo eto i tomu dopisni mjesta.

Kako se već javili, gosp. urednike, „Našoj Slogi“ bila je dne 19. pr. mj. razprava u Kozinju preli, nekijim našim odvjetnikom nemirnikom. Ovakog nam je da će Vlas što obćinrje o tomu obavijestiti, nu kad nema nikoga, eto mene, ako i malo prekasno. Pisem baš na letnicu čina. Bilo je 24. oktobra prošle godine, obavili se izbori sidiujsara u Grižanju; — u večeod pod samu noć povrati se i neki kmetski šarenjaci plivajući u elasti i veolju a neznajući, da su tuđni sami sebi škodu i sramotu učinili, izabrav sa sidiujsara sve svoje protivnike. Da dadu oduka svom razigranom sreci, htjeli su i oni svedeno proslavit taj dan — dan saista nešto žuhak za nekoj. Kao što običaju i drugdje talijanski kulturnoosodi divljački proslaviti svoje nezakonite stjepe pobjede — najmje tihleam, urlikanjem, križanjem, grđenjem, hapanjem kamenja na svoje političke protivnike i na njihove kuće, tako učini i ovdje nekoliko kratkovidnih i zaslepljenih kmotova, koje su gospoda poslala, da iz prihvatke za njih kostaćju vade. Omlamjeni od silne radoš, prekoračili su i čni onu večeod granicu pristojnosti; mjesto da bi na pristojan način pjevali i vikali svoj „a viva“, počeli su izazivati župo-upravitelja, psovati ga, ružiti, straiti mu i napokon bacati kamenje, a kao da ne bijae to dosta, navališe onda kamenjem i na kuću crkvenog poslužnika, opsovav ga po tursku. Čiela ta komedija trajala je punih 5 sati, od 8—11.

Tko nije toga svojima očima video i svojima ušima čuo, nebi izvovao što bi jaele one vadoi u Šterni; — biloš to za- jata nečuvna demonstracija. Na čelu taj demonstrant bio je Mate Sainiči, ovdje dobro poznati kao najprijetelji svedenički; obćenito bo kola po ovoj župi glaa, da je on pro- pjeao odavle već četiri svedenika; pa on se je i sam javno izrazio, da mora g. S. iz ove plovanije.

Njemu su se pridružili još: Petto- rosso, otac i sin i neki Fedol Ivan; to su bili da tako rečom „kapi“ a za njima jeli je bilo još mnogo i mnogo, medju ovima i poznati „ekstulmister“ N. Perokio, koj se je ipak iz škripa izvukao. Obćuženih bijaše 10, svjedoka bijaše 13; obćuženici mještai na sve moguće načino, da se stvar zabauiri i odgodi, al šta čete, kad uszo mora doći na česali.

Razprava bijaše ustanovljena već za 19. aprila ove godine, nu oblasti su na molbu i protivbu, obćuženika stvar odgo- dila do 19. septembra.

Podneli su bili naime obćuženici protivbu proti g. upravitelju, nu budući bijaše tužba izmisljena i netemeljita, ostade naš „kapi“ dugim i obješenim nosom, a moradoše napokon sjesti na obćuženičku klupu.

Kako rekoh, demonstracija bijaše iz- vadenja; nemoguće je opisati, što se one večeri u Šterni zbilio; dvojku se gadi, kad samo na to pomisli. Tko je to pro- mislio, morao je pomisliti, da su poludili. Ovakog bi Vam obćinrje barem sjenu te demonstracije, ali sam, da onu gjusobno našiošti rekao u Vili list; Vi koj ste već mođa pretrpili kakav izgred, Vi si možete predaviti barom dvojičie, al povyema se, kakva bijaše ta doručina — otkva našim, kakvu obćinju šarenjaci priredjavati.

Drisvno odvjetništvo uselo je i pre- treslo stvar valjano; — razprava je boguša trajala čiela tri dana; to nisu žale, ali je

sljedeća odenda sasvim nezmetna; oduđjena bijaše četvorica: Mate Sainiči i I. Fedol na 12 dana a Pettorosso sa sinom svaki na 12 dana zatvora. Tako su barom ovuda razglasili, jer ja odude nisam čuo, a talijanske noviste ju nisu donosile. Nu to je već dobar znak, da bijahu oduđeni i možda više nego oni govore, što bi i po pravu imalo biti. Budući da neće pak talijanske novine donieti na vidjelo tu odu- sudu, molim Vas, da Vi dobro to sabi- ljete.

Što je bilo, bilo je; oduđeni su a to neka im služi za uspomenu. Da im se je to dogodilo, mogu zahvaliti našoj gos- podi u okolici, osobito „kapurionom“ u Bujah, koji tužno kmeta na led vode. Tuže se obćuženici, da su potrošili oko 800 for. za tu razpravu, a za tuhi peče, jer novac, osobito ovdje se krvavo stide, nu nadaju se, da će im te novce povratiti „Legu Nacionalu“; al to je dakako samo nada. Toliko g. urednike o toj razpravi, koje uspjeha se obćuženici vasele, jer su se sami nadali puno strožijoj pedapi. Oduđeni jesu svi četiri „forečiti“, koji su se ovdje naselili, pa sada smućuju našu nekada vaviek mirnu župu. Kmet.

Krčmarom i trgovcem sa vinom preporučamo nadalje sljedeća mjesta, a u lih naše ponajbolje rodoljube, koji posjeduju sami u večeod mjeri vina, ili koji će svakomu krčmaru i trgovcu sa vinom u poštu vina idi na ruku.

U mjestu Lin d a r u, kod Pavina, obrati- ti se na g. Ivana Pucioča.

U obćini Vižnada, na g. Ivana Markovića (Vižnada, Marković, išeže polje).

U mjestu Karkavoe (pošta Buje) imade takodjer prililno izvrstna vina bles- to i rofška. Čiela najekljipijemu jest do 17 for. po hektolitru. Obratiti se na g. Antuna Grižona (Karkavoe, pošta Buje).

„Novi novci“ Hrvatska kralj, zomajaka vlada odjel za bogostvoje i nastavu, preporučila je naredhom svojom od 29. kolovoza t. g. br. 10.724 djelom „Novi novci“. Narodno-gospodarske crtime o promjeni vriednoti i uputa u porabu i promjenu novoga novca, sa slikama novih novaca, slidoćom naredhom: Br. 10.724.—1892. Dragutin Lihl, novinar u Zagrebu, izdao je o ovom čitaku djelo: „Novi novci“, u kojem se popularnim i lako shvatljivim načinom raslaže pojam i značaj vriednoti, historički razvikač njekih, potrebe njeue, promjene, te o novoj vriednoti sve, što je širokim slojevom potrebno znati o njoj. Uz to sadržaje djelo više praktičnih primjera o promjeni, porabi i preadunavanju staroga novca u novi i obratno, te je prema potrebi i ilustrirano, a dodana mu je i tablica, na kojoj je novi novac u naravnoj veličini i boji shodno prikazan. Kako promjena vriednoti duboko zasjeka u materijalne interese svih slojeva naroda, to će ovo djelo dobro doći svakomu čovjeku, a naročito pučkomo učitelju, koji je u prvom redu zvan, da narod o toj promjeni pouči i da ga tako nastoji od- vratiti od štete, koju bi mogao promjenom vriednoti trpiti. S toga nalazi kralj. zem. vlada, odjel za bogostvoje i nastavu, re- čeno djelo svakomu preporučiti. Čiela je knjiž 60 nč., a naručbo prima sam izda- vatelj Dragutin Lihl. U Zagrebu dne 29. kolovoza 1892. Za bana: Dr. Kranjavi v. r.

Za građnju „Narodnoga doma“ u Me- ditinju darovali su nadalje: večeod, gospod. Rajčičević Jožid župnik u Beroću for. 5, g. Josip Moglić kaplan u Porižanju for. 1; g. Josip Moglić kaplan u Porižanju for. 1.

Darovateljem zahvaljuje se ovim naj- srdačnijem odbor.

Danilo koleđar i ljepoje društvo Svetojeronimškoga sa prostu god 1893. može se dobiti na prodaju kod g. Jakova Kirca trgovca u Meditlinu. Oroliko znañje svim onim, koji žele imati taj krasni koleđar, osobito našim znancem na Puljskoj.

Ogroman grad od 60 godina. Nijeđan grad na svietu nije se tako brzo razvio kao američki grad Čikago, koga još prije 60 godina nije ni bilo. God. 1834. ute- meljili su na obalah Michigana ljudi iz raznih strana sjedinjeni država malo selo, pošto su Indijanci postavili zemlju. Još 6. novembra 1834. utrošljen je u onih praukama velik modvij. Tada je svake nedjelje dva puta dolazila pošta iz New- Yorka u Čikago, a danas već nedostaje 8000 željeznih vlakova na tjeđan, da evladu silni promet. Uzamok Indijanca započeo je procvat Čikaga; nastala je pro- daja zemalja i ogroman promet. God. 1855. u naravlo je puđanstvo na 8820 duša, a u luku je pripjelo 450 brodova sa 60.000 toña. Na 4. ožujka 1857. proglašila je država Illinois Čikago gradom. God. 1837. naravlo je puđanstvo na 17.000 duša, a od 1847. do 1853. dakle za šest godina,

ne mogu doći radi bolesti. Na klupah majine: Eto bolestaika!

Predsjednik predbacu zastupniku Laginja, da ga ne razumije kako se može ustegnuti od glasanja o proračunu, što on ga je predložila somaljska uprava, kojoj i on pripada.

Zastupnik Laginja moli rjeđ na svoju obranu.

Preddjednik vide, da mu ne daje rjeđi. Zastupnik Laginja pozivlje se na sabor, te mu ovaj dozvoli, da govori.

Zastupnik Laginja reče na to podignutim glasom talijanski, da sjedi u saboru kao zastupnik, nipošto kao somaljski prijednik, te da imade kao zastupnik vede i više dužnostih nego li kao prijednik. Premda nije mogao zalaziti k sjednicioam zemaljskoga odbora, ipak je radio izvan odbora. Kao zastupnik na državnom saboru misli, da uživati prava kao i svaki drugi član činovnik. Te, da nije bio dužan pitati dozvolu od zemaljskoga kapstana, da može u Beč, kako bi bio priao isto-tako, makar i nedobio dozvole. Zao mu je što bijaše prihijljen izjaviti ovoliko, i to jer bijaše izazvan.

Preddjednik tumači odnošaj svoj napram prijedniku Laginji, koji da nemože ni kao zastupnik zaboraviti, da je i prijednik.

Preddjednik pobroji članove i ustanovi, da ih imade 25.

Zastupnik Bubba čita pojedine rubrike troškova i pokriva, što prima većina sa 17 glasova bez rasprave.

Isti čita resoluciju, koju predlaže financijski odbor i koja ide za tim, da dozvoli zemaljski odbor u slučaju, da se pojavi koleba u pokrajini, pojedinih strovašnim občinama za najveće potrebe i u zdravstvene svrhe zajam iz zemaljske zaklada.

Resoluciju prima većina sa 17 glasova.

Preddjednik stavi na raspravu proračun zaklade osenera ustanoviv dostatan broj zastupnika. Većina prihvaća taj proračun bez dalnje rasprave sa 17 glasova.

Preddjednik javlja, da je tim svršon rad sabora, pohvali marljivost zastupnika i odbora. Pozdravi zastupnike, koji će biti možda opet pozvani na zasjedanje u zgodnije doba. Zaključji kratak svoj govor sa pozivom, da se usklikno Njog. Veličanstvu: „evviva!“ Većina uzviknu „evviva!“ manjina „živio!“

Za tim zamoli zastupnike, da se sastanu posle podne u 5 sati, da se pročitna zapisnik današnjeg sjednice.

Posle podne u 5 sati sastali se 24 zastupnici s preddjednikom, te vladin zastupnik Elushegg.

Zastupnik Vergottini pročitna zapisnik današnjeg sjednice, te ga većina odobri.

Preddjednik zaključji na to u ime Njog. Veličanstva ovo zasjedanje.

Glavna Skupština

učiteljskoga društva za kotar Volosko. (Dalje.)

Gosp. Makarovič veli, da mi državni činovnici postati nećemo, jer pokrajina neću u tome od svojih prava oduzeti, ali jednakost plaća da možemo postignuti. Zbogovata istu prispodobom, što ja je vrlo zgodno povukao između učitelja na selu i u mjestu. Življenje na selu puno je skuplje nego u mjestu. Kruh je skuplji i slabiji; mesa rjeđko u kojem selu dobijete; narditi li ga iz grada, košta te malne dvostruko; nećete li, to nemožete da se hraniti kako bi prema svome trud morao; hoćete li kokos ili pite, moljajaki po cijelom selu, plati draže nego u mjestu i još budi zahvalan prodavaocu; treba li platiti ili sukna, plati skuplje nego u mjestu, ili putuj tamo; želite li pristojno odjele, da možete s njim u izobraženo društvo, hajte tražiti krojača u mjestu; treba li komad ljepšega pokućstva ili posoljiba, isti vozara pa šibaj u grad; ako si u takom selu, gdje neima ni pošte, a ti plaćaj svaki list što šalješ ili primas 10—20 nč.; oboli ti žena ili dijete, šalji daleko u mjesto po ličnika, da mu dadeš 20—30 for.; žaka je bolest koliko opasna i trajna, te dođje li liečnik desetak plata, ode ti plaća od jedno godine! — Gledodajmo nadalje kakve su školske sgrade na selima a kakve u gradu, i koja je razlika međuju učenicima i učiteljivim poslom. Na selu knđili u kakvoj maloj vlačnoj sobi, sva je nagajevana zamušna djeća, i tu ti dječje grlo u sadužnom zraku, mućeći se i kićujući na Bog ina kćilko odjele; dođim u mjestu sva je obratio: tu učitelj uživja

liepo i zdravo građje; ima saimo svoj rad red sa malim brojem djece, a djece su čista i uglađjena. U gradu k tomu ima učitelj prilike, da labko odgoji i izakola svoju djecu, da je, dade ekstenziju; a na selu? Pak i u dnevnom pogledu knđi, kako bolje je u jednom mjestu, nego u sabitnom selu. U mjestu imade zabava, ugodnog odmore, liepih pobudja i jedre duševne okrepe — bez novčića potroška ili vrlo jeftino; na selu usuprot berit ti se sa dosadom i malaksanjem. Hoćete li pak, da se otmeš kloknou, da pratiti obće dogodjae, da te nebude sram kad dođje u kako izobraženo društvo, a ti drži novine, troši forinte za ono, što u gradu možete imati za novčiće. Napokon u gradu niako se ne brine šje si babe sin, dođim na selu imas svaki dan sto negodnih zadjevica, hiljadu osuda itd. U svem i svačem seoskome je učitelju gore nego onom u mjestu: zato mu za nagradu i odštetu daju i goru plaću —

Govor g. Makaroviča bio je primljen velikim odobravanjem.

Gosp. preddjednik odvrata, da pojmi dobro autonomiju pojedinih pokrajina, nu dodaje, da nekoji pokrajinski sabori kratke i krnje ono, što nam državni školski zakon zajamčuje, te da imamo mi u Istri u sadašnjih okolinostih bolje prošili na podlozi državnog zakona. Što se tiče isjadnjenja učiteljskih plaća slaže se s g. Makarovičom, samo bi još želio, da se u tom i učiteljice a nama sjednaše. Nu to pitanje, veli, raspraviti će se bolje, ako se preputati za koju buduću sjednicu.

Gosp. Dukić zagovara jednakoplačnost ako i jest u načelu za ustav plaćevnih razreda, a to zato, što ovaj ustav, po tome kako je u Istri proveden i kako se provadja, nevalja i samo još posljedica sobom donasa. Dok se postigne jednakoplačnost, želio bi, da se ublaži dosadanj sistem time, da se unapred neklaificiraju više mjesta nego učitelji. Kaže i razlog.

Gosp. Martelano veli, da na Goriočkom niu učitelji s tim sistemom zadovoljni, jer kako kod nas od par uplivnijih občinara, tamo sve odvisi od milosti nadzornika. (Dakle svagdje od milosti.)

Gosp. Debenjak misli, da će se naše prošnje i predlozi slabo uvažavati; dok nebude u saborima i po koji učitelji zastupnikom, da usmogne ondje nepravnost temeljito i ustrajno zagovarati naše interese.

Gosp. Jurinčić čita umjestan sastavak o našem slabom stanju, nepostavljajnoš nikakvih konkretnih predloga.

Gosp. bilježnik čita pozdravno pismo g. Bogata, preddjednika nit. društva za koparski kotar. Skupština odvrata se pozivom: Živio Bogate! Živila braća! — Čita se nadalje dopis istoga, kojim preporučuje, da bi učiteljske cijele Istre podneslo na zemaljski sabor temeljito obrazloženu molbu za poboljšanje našega stanja, naročito da bi zatražilo ustanovljenje slededih plaćevnih razreda: III. sa plaćom od 500 for., II. sa 550 for., I sa 600 for.; za privremene učitelje i podučitelje 400 for.; sa učiteljice svagdje 20% manje. Čita se i drugi dopis, kojim ređeni gospodini preporučuje, da bi se što više istarskih učitelja prijavilo za ustup u udovsko podporno društvo za Kranjsku.

Time se iscrpljuje 4. točka dnevnoga reda. Na tolike raznovrsne želje i predloge stvara se slededji jedinstveni zaključak: „Zemaljskom u saboru u Poreču ima se podnesti molba, da izvoli shodnim preinakama dotičnih zemaljskih školskih zakona zadovoljiti slovu i duhu I. točke §. 55. državnoga školsk. zakona od 14. svibnja 1869 (koja po prilici glasi: Najmanje plaće moraju biti tako odmjerenone, da učitelji i podučitelji mogu sve svoje sile svome zvanju posvetiti, bez da se moraju baviti i drugim poslovima, koji bi ih u vršenju službe spriečavali; k tomu treba, da učitelji sa svojom plaćom uz moguću održavati i obitelji — mjestnim prilikam primjereno.) Ta molba ima se temeljito i svestrano obrazložiti, a odbor mora dogovoriti s drugim našim učiteljskim društvi nastojati, da istu dopišu po mogućnosti svi učitelji i učiteljice cijele Istrie bez obzira na narodnost.“

Na predlog g. Debenjaka prima skupština s negotovanjem do znanja način, kojim je pri II. el. katol. sastanku u Ljubljani kanonik Klun u govorio o učiteljima. (Konak silbič.)

Razgovor

med Kaštelirkom i Libinčankom na Križeri pred crkvom sv. Troice.

Kašt: Dobro jutro boga!

Lab.: Bog daj svako jutro!

Kašt: Kakovu festu, što imali tu pisanu nedlju?

Lab.: Sam čula, da su stariji niki legu nacionala za plaću talijanski školin.

Kašt: Ki će to plaćati?

Lab.: Nikoji su se potali za plaću 30 scidi na mjece.

Kašt: Ter su govornili, da su vam talijani za niš uzidali školu; a sada su došli k vami pokljati. Vidjite kako vam krnjeji znadu umisiti kruh od vaše moke. Prvo su vam zmuzli komunsku hišu, pak radotu; a sada će vam zrausti solde ča su svojim arizanom dali. Ali od vaših libinčani se je forši i takovih netalo u tu legu, ki nimaju njanke za kilo spol.

Lab.: Vero su deboto svi takovi, ki u šetemanj moraju na krdenču uzimati muku za kašu, a plate u subotu, kada žurnadu potegnu.

Kašt: Ako nimaju žurnadu i ako je slabo vrime, kako živu ti kašari?

Lab.: A vero onda teknu u Poreč Lazaru, Naddaluanu i šior Kekinu, da bio posude beći na drva ili na grozje.

Kašt: Po čem su vam platili ovo lito grozje?

Lab.: Vero piantadelu po tri a teran po sedan soldi kilo; moremo reći po niš, jer toliki nisu s tim platili njanke intereš na dug.

Kašt: Ča nemorete vino doma činiti kako i naši ljudi, pak bite pili i već beći čapali.

Lab.: Dragi moja, žalostno je, kad je čovik zadužen, mora dati gospodi sve svoje šustance pošta će oni.

Kašt: A zašto ne gledate iz duga se izkopati. Ča neznate, da je tužan ki je dužan.

Lab.: Vero su nam Porečani vajk obećivali, da će nami draže platiti nego drugim, samo ako budemo s njima držali kad su votacioni. Sad su nas pak tradili na preciji grozja; i vrh toga su došli ciganiti za školu. Na sve strane nas neki gledaju oguliti dokle malo po malo postanemo ili njihovi sočali ili blapci.

Kašt: Da vas od toga brže dovedu, su vam dali talijansku školu, u kojoj će vaša dica naučiti mrziti svoj jezik, svoj narod, milko svoje majke i žulje svojega oca. Vaša će dica za niš vrime gubiti, jer maestar neće razumiti njih, ni oni maestra; on će biti mučitelj vaše dice, a ne učitelj. Svi ljudi, koji imaju zdravu pamet, uče svoju dicu u materinskome jeziku, a ne u tujem. U Poreču nisu škole ni tudeške ni franceske, nego talijanske, jer to je njihov materinski jezik; a polt vas bi morala biti hrvatska, jer hrvatski je vaš materinski jezik, i samo toga razume vaša dica.

Lab.: Vero neću ja moje poslati u školu. Mladji neka čuva onih šest glavica ovac, a stariji neka se mući s ocem u kompaniji, namisto da mi ga mući maestar u školu.

Kašt: Pravo imate, botra. Da bi tako zdravo mislila svaka majka, bile bi manje potepuhi i lakodeci. Pak vas nijedan nemore ni obligat bi prisiliti, da šaljete vašu dicu u onu školu. Ono ni maestar kako drugi. On je plaćen od „Legue nacionala“, ona ga more poslati ča od danas do sutra, jer ni instalan. On ne more dobiti penzion kako drugi. On ne more nšetata učiniti svojim školarem, kako svi drugi maestra.

Lab.: Kad je to tako, onda vidim, da smo prave ovcu prez pastira, na otrovnoj paši.

Kašt: Po moju grišnu dušu ste i pa rubu vaše jame kolombinke, ako se brže bolje ne opamete i od gr. a neodlašete.

Lab.: To je vanjelije, jer pokojni Pre-Roška — Bog ga pomiluj, — je zna samo hrvatski mašiti, ali nam je i on iz oltarn reka, da ćemo svi propasti na duši i na imanju, ako se budemo prevred grada držali, i od sliph i cotastih proroka se pustili za nos voditi.

Kašt: Vero je niš pokojni Pre-Frane višo puti reka, da kad sliph slipoga vodi, da oba u jamu padu.

Lab.: Ah sveta Troica prosvitli pamet našim voditeljom i glavarom!

Kašt: Amen! ali brzo, da nebude prekasno.

Na dušni dan.

Svud tibi mir
I tužno svone.
Kć jedaj čelug sviete,
Kć urđat duše bōne

Svud tibi mir
Gle silu sviete,
Što grobu sad se puti
I nosi razna ovieđa —
— Oj ndesu mi kruti,
Oj gdje je moja sreća,
Gdje majka zлата?
Dajeke zakopata. . .
Na njezin grob nemogu,
Da pomolim se Bogu,
Da sešep milo ovieđa,
Da palim trunk svieđe!
Oj, majko, milovana,
Oj sreće prvih dana!

Ublašiti ću tugu
Ta imam majku drugu, . . .
. . . Satrena i bōna
Na odru leži ona,
Ismućena, propeta
Ta Istra moja svota,
I njoj taj svijet imade
U ruke smrtne svieće —
— Oj bježi, sviete kleti,
Ne dādam drugoj majoi,
Ne dādam mrieti!
Sa odra ustaj, Istro,
Utrni kožnu svieću
Nad tobom nebo bistro
Nagovješta ti sreću,
Ne, sa to nema
Mrtvog dana
Ti majko milovana!
— Al ota svierad nima,
Što tahi groblje sprema,
Aj ta će u grob pasti,
A ti deš, majko, ovašti,
Da, ovašti silna, jaka
I samo stan junaka
Oj Istro zлата,
I samo dom Hrvata!

Rikard Katalinić-Jeretov.

Franina i Jurina

Fr. Poznaš „Longo“ iz Šterno?
Jur. Vero valja mišiti Kopitara.
Fr. Jušto si indovinal; ča ni pravi „Longo“?
Jur. Ma govore, da će poć za maestra.
Fr. Nevolju će on poć kad ima kraću pamet nego ja dilaku na jeziku.

Fr. Ma jih srbj, da jih je jedan Hrvat opekao i to jedan otrok.
Jur. Škoda, da ni malo već!
Fr. Dobro je i to; pasat će jim morbin.
Jur. Vero je već neklin tr neklin,

Fr. Je su li barb! Matebu vlyasi posilje?
Jur. Vero su od lani ovamo jako, a još će već kad se bude doktorat u Rovinju.
Fr. Ja, ne će prevred študijat.

Fr. Dobro jutro, Jure! Ča si mi tako tužan?
Jur. Kako da ne budem tužan, kada mi je sin tako zločest.
Fr. Od kada to? Tr do sada se ni čulo niš zleaga!
Jur. Ni ne, hvala Bogu, doktor ni imel dela s krnjeji i šarenjaki; ali od kada je prišal va njihovu kompaniju, kako ča tuž se je pomutilja pamet...

Fr. Ma ča je to storil?
Jur. Od kada je prišal va tu nesrećnu kompaniju vajka kune kako i brak; neće v crkvu, ota bi sedet dan i noć va oštarije, igrat na karta... i ča ti ja znam, ča još drugo.
Fr. (smije se) Hal! ha! ha!
Jur. Ti mi se još smeješ?
Fr. (smije se još) Hal! ha! ha! ki je kriv, da ti je sin takov? Ki drugi nego ti sam?
Jur. Ja sam?
Fr. Ti sam! Da si držal sina vajka dugu od krnjeji i šarenjaki, kako sam ja mojšak, onda bi bil dobar, kako je i moj.
Jur. Je tako je, ma j' kasno za polne k maše.
Fr. Dunke „barba Mate“ će se poć doktorat va Rovinju?

Jur. Govore da ja, ma da će ožame stori i firmu dobiti va samih četnaest dan.

Fr. Te mora bit baš jako fina tikva.

Jur. Jakov će poć dunke jaćnik jist.

Jur. Ma govore, da će pojit nutre dvanaest porcijuni.

Fr. Dobro mu stoji, mogal je pamet imat.

Različite viesti.

Delegatu Spilčiću privediše hrvatski i slovenski sveučilišni djaci u Beču, kad ne se je vratio iz Rudimpekte, ardaču ovaciju, hoteti mu tim izraziti iskreno priznanje i zahvala na njegovom poštovanom i neutralnom djelovanju u delegacijah.

† Josip Buratić. — Iz Boljunišine pišu nam 26. t. m. Bilježimo ovim bolnom dušom smrt prijatelja nam i bivšeg načelnika boljunске obćine Josipa Buratića. Preminuo je u Gospodu dne 24. tek mjeseca u 67. godini dobe svoje, a danas predali materijalnoj njegovoj tili. Ostavlja u ovoj zemlji dohni svoju ucviljenu stariu sa više sinova i čerki. Bio je pokojni tri puta obć. glavarom izabran; njega je prvoga rieszla načelnička čast naše obćine — bilo to — nevaram li se — godine 1864, kad se pr.auralede županije u Istri i nastale velike obćine. Bio je ključarom krvenim i sudbeni delegat do konca svoga života; bio je u kratko prvak obćine Boljuna, prvak obćine što se tiče izobrazbe. Za čudo je, kako je on mogao, kako sežak, pridobiti si onoliko znanja i vješine u sastavljanju raznih pisama itd. Ako si ga upitao, kako je do toga došjera, odgovorio bi, da je to plod njegove marljivosti i želje do znanja. Nikada nije polazio školu, a njegova "Početnica" bila slovenska "Pratika". Kasnije kupovao razne knjige; bio je član društva sv. Jeronima i sv. Mohora, a osobito je ljubio "Našu Slogu" i bio njeni prodobrojni od početka njezina života. Čitao je marljivo, proučio pažljivo od početka do konca, a sadržaj znao bi ljudem pripraviti i tumačiti. Ona ga oduševila za sve liepo i plemenito. U svakoj je narodnoj borbi živo sudjelovao, i u tomu znao bi nas mudro savjetovati i poučiti. Rado smo se držali; njegovih nauka i preporuka, jer je bio, prkušeni rodoljub, i pogledni član njegova života bila nam je na srca sreća naše obćine, te je žalio on, kojim je jezik naš i dom deveta briga. Sa pokojnikom gubi naša zasluzna "Sloga" najboljeg zagovornika u ovoj obćini i sa savjetnika i rodoljuba. Lahka ti bila zemljica vredni Josipe!

Veselica "Bralnoga društva" u Sv. Ivanu kraj Trsta, obćizavana dne 3. t. m. prigodom otvorenja novih društvenih prostorijah, ispala je naš svako očekivanju, i u svakom pogledu. Prostrana, društvena dvorana bijaše upravo natlačena obćinstvom. Koli tamburaški sbor toli predavateljističitetni oduševio mnogobrojno obćinstvo do uzhića.

Druga alegorička slika za Gundulićev spomenik. Naš dioni Rendić izradio je drugu alegoričku sliku u bašreliefu. Na spomenik neumrog hrvatskog pjesnika Ivana Gundulića, što no ga kane buduće godine u Dubrovniku otkriti. Motiv slike uzoe je umjetnik iz Gundulićeva "Osmana" i to iz sliedećih stihova VIII. pjevanja:

"Oh! da bi vriek jakno sado živio miran i slobodan,
Dubrovnicu bieli grade,
Slavan svietu, nebi ugodon.
Krane ugarske veći dio,
Sva bosansku kraljevinnu,
I gdi e Horog gospodio,
Vlast pada se turaku ukinu;
Još nikad ustah ljuća smaja,
I otkrata bienna lava
Oko' toba e oba kraja
Slovenske je sva država.
Robavi su tvoj sušidi,
Teške silie svem gospode;
Tré vladanje samo niedi
Na pristolju od slobode".

Na pristolju sjedi naime u dostojanstvenom položaju krasna žena, odjevena po obćinju XVI. stieka, sa krunom na glavi, sastavljenom od starinske galije, i sa žezlom u ruci. Ponoš i vlcist njezine modri i ugleda izrazuje se na divnom joj licu. Nad glavom njezinom nalazi se na stieni grb Dubrovnicka. S desne strane pristolja upro bitnos zmaj svoje otrne nokte o zemlju, dočim drma zubima s pristoljem. Iza njega u daljini podiže se vitak minaret, a pred njim krat pada na zemlju, što nam predodajuje pobjedu polumjeseca nad kruzom. S lijeve strane došepao se do pristolja lukavi lav, koji trga zubima i puzdamašima dilim ispod pristolja. Iza njega, opet u daljini, vire ruševine svladanog dalmatin-

skog grada, komu su svomogući tada Mletci na sidralu podigli barjak sv. Marka ispriljudi između dima i plamena gorećeg grada. Ovak dio slika predstavlja nam robstvo dalmatinskih priparakih gradova, koje je ljuti i lukavi lav podjamio.

S desne dakle i s lijeve strane Dubrovnicka tmina i robstvo, jedini Dubrovnik prikosti "je" lava i polumjesec, uživajući slobodu zlatnu.

Slika ta uspjela je u svakom pogledu, te kao što smo kod prve slike sa isti spomenik ardaču čestitali na sjeajnom uspjehu našem Rendiću, činito te i ovom zgodom na jednakom, ako ne možda i na većem uspjehu.

Djelo prave kričanske ljubavi izveli su u župnoj orkvi u Trzinu na 21. nedjelju po Duhovih tamojini župljani, volevriedni naši Trzinski. Na pećuhu svoga velezaslužnoga i obljubljenoga župnika g. Fr. Bukovca sakupili su rečene nedjelje za nesretno pogoreloe u Novu kralupin for. 16. a za one u Cvetražu for. 16, ukupno for. 32, što je vrlo velika svota za malenu seosku župu. To je saista jašan dokaz plemenitosti srca onih čestitih kmotova i krasan primjer kričanske ljubavi do nesrećenoga brata.

Garnju. svotu, primili smo počkom uz želju, da podieljenu odpravimo na župnike sponožitni pogoreloca, što čemo veoma rado izvršiti, to se već unapred u ime nesrećenika plemenitim darovateljem najardajnije zahvaljujemo.

Obćinski izbori za obćinu Pomjan uređeni su za 9. tek. mj. te do trajati do 16. Laborne liste bijašu po starom obćinju u onoj obćini veoma netočne, te bijašu sa pojedine podobrine izpravljene — nu pogrešaka biti će ostalo. Sarenjačka stranka radi iz petnih žilah imajuć za sebe upravljali i moćniju koparsku gospode. Spletke njezino nede njoj napjeti budu li naši birati složni i opretni.

Politička oblast bijaše upozorena izjavom upravitelja Petrića, da bi moglo doći do nereda, bude li izborna sreća na slovensku-narodnu stranku naginjala. Njezina je dakle dužnost, da svakom neredu na vrijeme na put stane, te sve sila uloži, da se izbori mirno i zakonito provedu. Od reda i zakona dakle odvisit će pobjeda poštene slovenske stranke, koja jedina imado pravo, da prizname obćinsku upravu u svoje ruke, da ju otme gotovoj prepašti, da ju uredi.

Stalni smo, da će naši birati pohilit složno k izboru, te u slogi i jedinstvu izvojevati pobjedu narodnoj stranci.

Za pogoreloe u Novokrađini pripisao nam je nadalje g. Ivan Kynčič župe-upravljali u Grimaldi for. 3.

Hrv. akad. društvo "Hrvatska" u Griču izabralo je za svojih glavnoj akupštini dne 22. listopada o. g. sliedeći upravni odbor: Predsjednik: stud. med. Cettolo Mijo; potpredsjednik: stud. med. Vrbančić Lav; bilježnik: stud. jur. Počić Ivan; poploprodja: stud. med. Medanjčić Bruno; bilježnik: stud. jur. Rubinić Vjekoslav; knjižničar: stud. teh. Pappafava Niko; gospodar: stud. med. Radović Josip. Odbornici zamjenici: stud. med. Katičić Božo; stud. jur. Bielić Ivo, stud. med. Bončić Fran. Revizori: drd. med. Lončarić Milan, drd. jur. Fejrić Gjujo. Obrambeni sud: drd. jur. Dobrija Ivan, drd. jur. Bodlović Ivan, drd. med. Dubravčić Marko.

Iz Vižinade pišu nam, da je tamojnji župo-upravitelj (talijanski podanik, li barm rođen u Italiji) nabavio u društvu vižinadeke gospode iz Italije novi oltar za župnu orkvu. Oltara da nebištaš tim platiti pak da su prigodom trgatbe pobirali gradje i sada sakupljaju vino, što će se prodati, te dobivenim novcem oltar platiti. Oudacratu, da onakva gospoda neposegnu u svoj duboki žep, te dvojica li trojica njih neizplato ono nekoliko stotina forinti.

"Bralno društvo za Košino u okolico". Pod tim naslovom ustrojili su naši rodoljubi u Košini čitaonicu, koja je započela svoje djelovanje dne 1. t. m. Prostorje nove čitaonice li bralnoga društva nalaze se u gostionji g. I. Šiškovića u Košini. Nadamo se, da će slovenski rodoljubi iz Košine i okolico poduprijeti svim silami to najnovije čitalačko društvo u našoj Istri. Bilo sretno!

Ispod Učke pišu nam 1. t. m. Javljamu Vam, gospodine urednica, da je u Boljuni ponovno izabran načelnikom g. Iv. Matjašič. Bako se je obavilo konstituiranje nedemo da se široko objasnimo; o tomu nek zrelo promišljaju one osobe, kojih se to najviše tiče. Kritizirati li odsudjivati danas nećemo nikoga i ništa; preporučujemo samo g. glavaru, da ne bude za naše pravde želje tvrdoglav li gluhonjem kano do sada, da ne bude uvijek nestalan, već da se jednom odlučno postavi na čelo narodne stranke i da bude pravedan sva-

komu: svakomu svoje i eto nam miruo obćine. Uzakriti jednomu sve, a drugomu opt dati sve, nije pravo ni Bogu drago.

Dakle red u obćini; rad na obćini a pravednost svuda i svagdje; to nek bude pravilo, kojeg nek se držl novozabrano zastupstvo, napose g. glavaru. Uz red i rad nevalja zaboraviti, da je, osim dvojice li trojice karsnjaka u samom gradu Boljuni, sav ostali puk hrvatskoga jezika; da je taj puk izabro svoje zastupstvo i da ima taj puk aveto i nepobitno pravo zahtjevati od tog zastupstva, da poštuje taj jezik, da se njim služi u svih javnih poslovanjima.

Hrvatom hrvatski, a šarenjakom šarenjački, pak mirna Bosna!

Konačne razprava o glasovitoj klauzuli izvršilo se, kako javljaju talijanskim novinam iz Beča, na korist Italije, dočine na kopljet talijanskoga, a avakako na škodu našega vina.

Da bi bar ti prpošni i objestni ugovorai snali šutići, što njim je uspjelo izposlovati u Beču polakšice za uvoz talijanskoga vina u Austro-Ugarsku, neki nam ni pol muke bilo. Ovakvo reć bi, da nam sa još rugaju, što su neše u Beču nadmudriili.

Iz Šterne: piše nam prijatelj nešto obširnije o poznatoj osudi. Da zadovoljimo njemu i jer stvar zasjeca u naše javne odnose, dajemo eto i tomu dopisu mjesta.

Kako se već javili, gosp. urednica, "Našoj Slogi" bila je dne 18. pr. mj. razprava u Boljuni proti nekijim našim dječijim karmšnjakom. Očekujemo, da će Vas što obširije o tomu obavijestiti, no kad nema nikoga, što mene, ako li malo prekasno. Pisam baš na letnicič dja. Bilo je 24. oktobra prošle godine, obavili se izbori fiducijara u Grižnjaju; — u večer pod samu noć povratili se i naši knetski šarenjaci plivajući u slasti i veselju a neznanju, da su tužni sami sebi škodu i sramotu učinili, izabrav sa fiducijare sve svoje protivnike. Da daču oduška svom razigranom srcu, htjeli su i oni svečano proslaviti taj dan — dan zalata nešto žubak za nekoje. Kao što običaju i drugdje talijanski kulturolosi divljački proslaviti svoje nezakonito sjeđene pobjede — najma tipenje, urlikanje, žviždanjem, grđenjem, bacanjem kamenja na svoje političke protivnike i na njihove kuće, tako učinili i ovdje nekoliko kratkovidnih i zaslepljenih kmotova, koje su gospoda poslala, da iz prihvatke za njih koštaju vade. Omamljeni od kile radosti, prekoračili su i oni onu vođer granicu pristojnosti; mjesto da bi na pristojan način pjevali i vikali svoji "svi va", pobeli su izazivati župeupravitelja, psovati ga, ružiti, strahiti mu i napokon bacati kamenje, a kao da ne bijaše to dosta, navalilo onda kamenjem i na kuću orkenvog poslužnika, opsovav ga po turaku. Ciela ta komedija trajala je punih 5 sati, od 6—11.

Tko nije toga svojima očima vidio i svojima uima čuo, nebi vjerovao što bijaše on veđeri u Šterni; — bijaše to zaista nečuvena demonstracija. Na čelu tog derađini bio je Mate Šainčić, ovdje dobro poznat kao prijatelj sveučiliški; obćenito bo kola pn ovjoj župi glas, da je on progno odavle već četiri sveučilika; pa on se je i sam javno izrazio, da mora g. S. iz ove plovanijs.

Njemu su se pridružili još: Pettoroso, otac i sin i neki Fedel Ivan; to su bili da tako rečemo "kapi" a sa njima jih je bilo još mnogo i mnogo, među ovima i poznati "exultmeister" N. Perico, koj sa je ipak iz škripca izvukao. Obuženih bijaše 10, svjedoka bijaše 18; obuženici mještali su na sve moguće načine, da se stvar zabasuri i odgodi, al šta četo, kad uzao mora doći na česalj.

Razprava bijaše ustanovljena već za 19. aprila ove godine, nu oblasi su na molbu li protivnja obuženika stvar odgodile do 19. septembra.

Podneli su bili naime obuženici protivžbu proti g. upravitelju, nu buduće bika čuša izostavljeni i netemeljita, ostadoše naši "kapi" dugim i objestnim noćom; pa moradoše napokon sjesti na obuženički klupu.

Kako rekoh, demonstracija bijaše izvredna; nemoguće je opisati, što se one večeri u Šterni zbilio; dovoljno se gadi, kad samo na to pomisli. Tko je to promatrao, morao je pomisliti, da su poludili. Dakle bih Vam obširnije batem sjenu to demonstracije, ali znam, da on gnjusobu bobite škrali u Vaš list; Vi koji ste već medo pretrpiti kakav izgred, Vi si možete predstaviti barm dvojake, al posvema se kakva bijaše ta deradina — onakva naime kakva obćinju šarenjaka priradijavati.

Državno odvjetništvo uzelo je i pretreslo stvar valjano; — razprava je bogino trajala ciela tri dana; to nisu čale, ali je

slodiota oduša sasvim noznata; odučena bijaše četvorica: Mate Šainčić i I. Fedel na 12 dana a Pettoroso sa sinom svaki na 12 dana zatvora. Tako su barem ovdje razglasili, jer ja oduše nisam čuo, a talijanske novite ju nisu donesle. Nu to je već dobar znak, da bijašu odučeni i možda više nego oni govore, što bi li po pravu imalo biti. Buduć da neš pak talijanske novine donieti na vidjelo tu oduđu, molim Vas, da Vi dobro to zablijžite.

Što ju bilo, bilo je; oduđeni su a eto neka im služi za uspomenu. Da im se je to dogodilo, mogu zahvaliti našoj gospodi u okolici, osobito "kapurionom" u Bužah, koji tužne kmete na led voda. Tuže se obuženici, da su potrožili oko 800 for. sa tu razpravu, a to ih peče, jer novao, osobito ovdje se krvavo siđe; nu nadaju se, da će im te novce povrnuti "Legla nazionale"; al to je dakako samo nada. Toliko g. urednici o toj razpravi, koje uspjehu se obuženici veselo, jer su se sami nadali puno strožijoj pedepsi. Oduđeni jesu svi četiri "forašti", koji su se ovdje naselili, pa sada smućuju našu nekada vaviek mirnu župu. Kmet.

Krmčarom i trgovcem sa vinom preporučamo nadalje sliedeća mjesta, a u tih naša ponajbolje rodoljuba, koji posjeduju sami u većoj mjeri vina, ili koji će svakomu krmčaru i trgovcu sa vinom u poštu vina ići na ruku.

U mjestu Lindarju, kod Pavina, obratiti se na g. Ivana Pucića.

U obćini Vižinada, na g. Ivana Markovića (Vižinada, Marković, i božje polje).

U mjestu Karkavce (pošta Buje) imada takodjer prilicno izvredna vina biologa i refoska. Člona najkupljenju jest do 17 for. po hektolitr. Obratiti se na g. Antuna Grižona (Karkavce, pošta Buje).

"Novi novci". Hrvatska kralj. zemaljska vlada odjel za bogoslovje i nastavu, preporučila je naredbom svojom od 29. kolovoza t. g. br. 10.724 djele: "Novi novci". narodno-gospodarske ortice o promjeni vrijednota i uputa u porabu i promjenu novoga novca, sa slikama novih novaca", sliedećom naredbom: Br. 10.724.—1892. Dragutin Lihl, novinar u Zagrebu, izdao je o svom trošku djelo: "Novi novci", u kojem se popularnim i lako shvatljivim načinom razlaže, pojačava i značaj vrijednote, historički razvikač njezin, potrebe njene, promjena, to o novoj vrijednoti sve, što je širokim slojevom potrebno znati o njoj. Uz to sadržaje djelo više praktičnih primjera o promjeni, prabi i preračunavanju staroga novca u novi i obratno, te je prema potrebi i ilustrirano, a dodana mu je i tablica, na kojoj je novi novao u naravnoj veličini i boji shodno prikazan. Kako promjena vrijednote duboko zasjeca u materijalne interese svih slojeva naroda, to će ovo djelo dobro doći svakomu čovjeku, a naročito pučkomo učitelju, koji je u prvom redu zvan, da narod o toj promjeni pouči i da ga tako nastoji odvrati od čete, koju bi mogao promjenom vrijednote trpiti. S toga nalazi kralj. zem. vlada, odjel za bogoslovje i nastavu, ređeno djelo svakomu preporučiti. Ciena je knjizi 60 n., a naručbe prima sam izdavatelj Dragutin Lihl. U Zagrebu dne 29. kolovoza 1892. Za bana: Dr. Krležavi v. r.

Za gradnju "Narodnoga doma" u Medulinu darovali su nadalje: veled. gospod. Rafajdini Josiđić župnik u Beroštu for. 5, g. Josip Mogič kaplan u Porinjaju for. 1.

Darovateljom zahvaljuje se ovim najardajnije odbor.

"Danicu" kolodar i ljetopis društva Svetojeronimskog za prstu god. 1893. može se dobiti na prodaju kod g. Jaka ova Kirca trgovca u Medulinu. Ovoliko se znanje svim onim, koji žele imati taj krasni kolodar, osobito našim znancem na Puljsčini.

Ogroman grad od 80 godina. Nijedan grad na svijetu nije se tako brzo razvio kao američki grad Čikago, koga još prije 60 godina nije ni bilo. God. 1834. utemeljili su na obalah Michiganova ljudi iz raznih strana sjedinjenih država malo selo, pošto su Indijanci ostavili zemlju. Još 6. novembra 1834. ustrijeljen je u onih pratimah velik požudje. Tada je svake nedjelje dva puta dolazila pošta iz New-Yorka u Čikago, a danas već nedostaje 8000 željezničkih vlakova na tjeđan, da svlađa silni promet. Uzakom Indijanaca započeo je prvcat Čikago; nastala je prodaja zemalja i ogroman promet. God. 1835. naraslo je pučanstvo na 3820 duša, a u luku je priapjelo 450 brodova sa 60.000 tonu. Na 4. ožujka 1837. proglasila je država Illinois Čikago gradom: God. 1837. narasilo je pučanstvo na 17.000 duša, a od 1847. do 1853. dakle za šest godina,

